

Vad har hänt?

HISTORIEN UPPREPAR SIG. Nobelpriset överlämnande till den visserligen ganska förtjusande men till sitt ämnesval begränsade och åtskilligt förligade engelske författaren Galsworthy har utlöst en protestskrivelse från ett tjugotal yngre författare, bl. a. Harry Martinson, Maj Hirdman, Artur Lundkvist, Erik Asklund, Harry Blomberg. Protesten har fått formen av ett hyllningstelegram till Maxim Gorkij, som de hellre velat se som föremål för Akademiens utmärkelse. Ett par författare, som i misshugg kommit med på telegrammet protesterar indignerat mot missbruket av deras namn. De kunna trösta sig med att initiativtagarna handlat efter berömt mönster. Då det första Nobelpriset i litteratur år 1901 tilldelades den älderdomlige fransmannen Sully Prudhomme, som ingen just kände till, protesterade 42 svenska skriftställare och konstnärer, varibland så illustra namn som Selma Lagerlöf, August Strindberg, Oscar Levantin, Verner von Heidenstam, Ellen Key, Richard Bergh, Albert Engström och Wilhelm Stenhammar, med en hyllningskrivelse till Leo Tolstoj. Dessa »okända personer» avbasades dock av Aftonbladet, som fann att de bara gjorde sig löjljiga inför utlandet. Svenska Akademien har under de år som gått icke heller i fortsättningen funnit någon rysk skriftställare värdig det litterära Nobelpriset.

DISKUSSIONEN I AMNESTIFRÅGAN fortsätter. Regeringspressen söker i möjligaste mån förringa värdet av inkomna protester och går så långt i sitt nit som till påståendet att inga protester avhörs mot den begränsning, som den Ekmanska regeringen gav sitt amnestibeslut, vilket beslut ändå fattades så tidigt som den tredje juni i år. Detta läses uti Social-Demokraten av den femtonde november och bör jämställas med vad som på ledande plats skrivs i Social-Demokraten den fjärde juni, där det — som vi ännu en gång upprepa — frågas, varför man stannade vid att ge amnesti åt blott en del av de som blivit dömda på grund av Adalshändelserna, där man framhåller att straffen i flera avseenden voro orimligt hårda och alljämt verka obegripliga för stora delar av befolkningen och där man uttrycker en förhoppning om fortsättning av den beslutade amnestin.

PÅ TAL OM AMNESTI har Mussolini till firandet av fascismens tiårsjubileum beviljat amnesti som uppger beröra 6,000 fångar. Men det framhålls att den trots allt är oändligt mycket mindre omfattande än den amnesti som beviljades de fascistiska lagöverträdarna vid ett föregående tillfälle; och hur det går med fångarna på de lipariska öarna är långt ifrån klart.

DANSKA FOLKETINGSVALET ägde rum i onsdags, efter en frenetisk valkampanj. Regeringen synes på den önskaade majoriteten.

VON PAPAN HAR INBJUDIT socialdemokraterna till underhandlingar, gående ut på att skapa en riksdagsmajoritet, som vill tolerera honom. Han blev skarpt avvisad av socialdemokratiska partistyrelsen. Inte heller Hitler vill tala med von Papan. Det blir ingen rölig rapport att lägga fram för rikspresidenten.

SOCIALDEMOKRATEN LOEBE, tyska riksdagens förre talman har väckt sensation genom att på ett socialdemo-

Helge Heerberger:

Herr von Papens "seger".

En protest från 32 miljoner väljare.

Valen i Tyskland den 6:te november medförde egentligen endast en överraskning: att så många valde. Visserligen en mindre procentsats än förra gången, men i alla fall betydligt mer än man räknat med: 80 % är mycket för ett folk, som från början vet, att hela valet i praktiskt hänseende är så gott som meningslös. Man valde heller inte i hopp om att få till stånd en regerande riksstad, man lade sin sedel i urnan för att ge uttryck åt sin protest emot, respektive sitt förtroende till regeringen von Papan. Av tretiofem miljoner väljare protesterade nära tretio-tiota.

Detta val var det lugnaste sedan många år tillbaka. Endast få sammansamlingar förekommo, och till och med husfronternas flaggkrig var inskränkt till ett minimum. Propagandan var matt på alla hånder. Måndagen den 7:de hade Berlins gatuplare inte mer att göra än vanligt — inga mängder av flyghad väntade på att bli undanröjda. Partikassorna voro tomma, det märktes. Också nazisternas, för första gången — överallt i gathörnen stodo S. A.-ynglingar och skramlade med

hakkors-prydda sparbössor; men vad som flöt in på den vägen räckte ingalunda till för att dra upp en ordentlig propaganda. De enda, som denna gång hade råd att kosta på sig någonting, voro de tysknationella.

Själva valresultatet var knappast överraskande; såväl Hitlers förluster som de tysknationellas ökning och kommunisternas starka frammarsch voro väntade.

Hitler får dödsstöten.

Två miljoner anhängare har Hitler förlorat. Förlusterna äro jämnt fördelade över hela riket; inte i en enda valkrets har han lyckats hävda sin ställning. Det är hans första, verkliga förlust sedan han började sitt segergång, men den kommer inte att förbli den sista, den är tvärtom begynnelsen till hans undergång. Ett parti med organisk växt och ett verkligt program kan tåla ett nederlag och hoppas på att reparera det igen — men ett parti, som är alltigenom heterogent och uppbyggt endast på demagogi, behöves överlevnighetens fluidum. Då det visat sig vara sårbart, är det en gång för alla slut med dess suggestiva makt över sinenna. Redan det första slaget får karaktär (Forts. å sid. 4.)

Honorera Hermelin:

Bildningen som livsprogram i de fallande värdenas värld.

Carl Cederblad.

»Ett levande, verksamt och mäktigt ting», säger Luther om tron. Orden har för den som skriver detta stigit upp och börjat ljuda kring ett begrepp — »bildning» — säkert i grunden besläktat med tro, men som bekant för det mesta visande tveksamma och vaga drag. Det är därför en upplevelse att från en granskning av bildningen och bildningsbanor erfara en kraftig stöt, som uppen-

barar att här är fråga om liv, verksamhet och genomgripande, formande makt.

Detta har skett vid läsningen av Carl Cederblads bok *Bildningens väg*. Den vill, säger författaren, vara en inledning till den i hög grad försummade diskussionen om bildningens, självbildarens, folkbildningens, folkbildarens principiella problem. Den kan säkert också betraktas som ett företal till den pågående stora undersökningen av *svenska folkets bildningstillstånd*, som skisseras i slutet och varifran en del synpunkter och stickprov i våras framledes i några artiklar i *Dagens Nyheter* (refererade i Tidevarvet nr 5 1932).

Boken är en ypperlig diskussionsinledning, ty framställningen ger oavslutigt skarpt och personligt formulerade synpunkter. Men viktigast är dess starkt positiva verkan: små vi med blicken allt bistrare skärpt — söka sanningen. Den ger ingen romantisk eller snarvackel benor erfara en kraftig stöt, som uppen-

(Forts. å sid. 2.)

krastiskt möte i Wien uttala sig för en allians mellan socialdemokrater och kommunister och gjort det särdeles förnuftiga påpekandet, att ju starkare de anti-demokratiska krafterna organisera sig under fascistisk och feodal ledning, desto starkare måste vilja till enighet inom proletariatet tvinga sig fram.

TIDEVARVETS REKLAMKONTO. Föregående redogörelse slutade med ett belopp på 197:— kronor från till-

sammans tjugufem personer. Vi ha denna gång att med största tacksamhet annotera inkomna 220:— kronor från tjugufyra personer och emotse förväntansfullt framtiden.

Bidrag till Tidevarvets reklamkonto insättas på

postgiro 55160.

Veckovisningen

Den blodiga onsdagen i Genève.

Léon Nicole.

vandlad till ett slagfält, också ovikdomande äskådare, barn och ungdomar fick sätta livet till.

De efterföljande händelserna är betydande nog. Den officer, som gav order om beskjutningen blev utnämnd till kommandant över truppstyrkorna i Genève. Arbetarledaren, vänstersocialisten Nicole däremot och flera av hans kamrater häktades. Fackföreningarna proklamerade generalstrejk, som dock tycks ha misslyckats. Men — eftersom Schweiz icke äger någon yrkesarmé — alarmerades lantvärnstrupper och milis med trummor och stormklockor och utkommanderades mot sina kamrater och landsmän med tillstånd att skjuta skarpt utan varning. En del av de samlade truppen vägrade lyda order och övergick till de demonstrerande arbetarna.

Det är allmänt omnämnt att klassmotståndningarna är oerhörd skarpa i Genève med dess hårt reaktionära borgarklass. Nicoles ställning på vänsterflygeln har också framkallat försträckt attacker från moiständarna, som betecknar honom som kommunist. Visserligen väntar man nu på resultatet av de undersökningar, som skall klargöra själva förloppet av den blodiga sammansamlingen. Men ingen undersökning kan utplåna den katastrof som framkallats av det beväpnade sammhällets representanter i deras skräck för »fattigdomens och nödens offer».

Karin Cardell:

De gifta servitriserna få nej av arbetsdomstolen.

Ett farligt prejudikat.

Göteborgs Restaurantholags Åtgärd att avskeda sju gifta kvinnliga servitriser har i dagarna fått sanktion av arbetsdomstolen. Utslaget är så mycket mer märkligt, som det innebär en för kvinnor synnerligen farlig tolkning av ett kollektivavtals bestämmelser. En närmare redogörelse kan därför måhända för Tidevarvets läsare vara på sin plats.

För någon tid sedan fann sig Göteborgs Restaurantholag på grund av personalinskränkningar föranlåtet att avskeda sju gifta kvinnliga servitriser. Bola-

get frångick därvid den i kollektivavtalet gällande bestämmelsen, att vid avskedanden hänsyn i första rummet skall tagas till anställningstidens längd. I stället tillämpade man något slags behovsprincip, d. v. s. avskedade sju gifta kvinnor, vars män som bolaget uttrycker det hade »skäligen inkomst». Till stöd för sin åtgärd anföro man att personalföreningen för sin del godkände de grunder, efter vilka avskedandena skett.

De sju avskedade servitriserna över-

(Forts. å sid. 4.)

Läcker och hälsosamt

är smörgälsbrödet

UPLANDSKUBBEN

I hygienisk förpackning hos Eder handlande.

Undvik efterpningar!

Begär uttryckligen Uplandskubben!

Bladen vänder sig.

Av KLARA JOHANSON.

V ar i världen skall man våga hoppas att finna samlad en komplett kunskap om de hävdvunna trikk medelst vilka opinioner upparbetas? Det må väl frågas då man inte mer kan lita blint på tidsningsredaktionerna, främsta auktoriteten i detta fack.

Stora förhärjade drakar upptäcker och biktat att de i oräknade år har lätt sig duperas av ett så föga — hur skall jag uttrycka det? — så föga listigt släkte som undertecknare av massprotester. Generöst och respektfullt har de med sina mäktiga resurser omhuldat en demonstrationsmetod vars verkliga väsen, då det nu på löstligg rojts av några indiskreta ljuslingar, inger dem rätt värdigt avsmak och harm. Säkert är det med skams förbittring pressen erinrar sig de många illegitima dokument på vilka den har slöstat sin effektfulla omsorg: god placering, en tredjedels spalt sensasionsrubriker, varm kapprock och löpsedens förhållande om skandal. Den nyynnna inblicken i opinionsmaktens hemlighet medger ingen upprepning av dessa trohjärdade missgrepp som så beklagligt länge har vilselett den oskäliga allmänheten.

Gätfull förblir dock den angivna luckan i redaktionernas allvetande, och en illansindad skulle gränande betivna den. Ty inte ens en läkemedelsnärings eller en politikers hedersord bär ovederhäftighetens prägel mer påtagligt än meningsyttringar signerade med en överskådlig räcka namn. De dementerar sig själva i samma ögonblick de visar sig. Deras vikt och verkan skall enligt planen åstadkommas av namnens förkrossande mängd, men det fatala inträffar att ju högre siffran stiger desto djupare sjunker värdet av de enheter som bildar den, och addition av aldrig så många nollor här inte ge annat fack än noll. Frejdade namn och obskyra förens här i den sköna jämlikhet som annars bara uppträder i utopisters drömmar.

Undertecknare av massmeningar är i själva verket inte så avlägsna anförvarer till »de okända pennsoldaterna», presens blyga och frimodiga volontärer. I sin skyddade position bland hopen åtnjuter de nära nog den pura anonymitetens privilegier. Det brukar nämligen inte hända att individer plockas fram ur dessa tillfälliga kollektiv och nödgas undergå offentlig förhör. De slipper alltså ett likt vissa bolagsdirektörer exponera friande intyg om inkompetens och bristande reflexionsförmåga. Forskningar i enskilda massdemonstranters själsliv är också numera omöjliga sedan pressen åntigen kommit underfund med vad de går för över lag.

I detta packat skickesledder är här kanske, djupast sett, ingenting så beaktansvärt förekommit som pressens nya och kraftigt förkunnade syn på ansvarsighetens problem. Lika förtjust som håpen läser jag i ett stort blads ledarspalt att det ges sett område där den individuella smaken, den personliga åskådningen måste vara utslagsgivande, där omdömena för att vinna respekt måste befinnas »grundade på egna iakttagelser och präglade av en genomtänkt, personligt färgad uppfattning»!

Den mot massverkan fridlysta står som dessa gyllene ord närmast gjorda är konstivet. Låt oss anamma dem som ett bragelöfte! Alltså: redaktionella åsikter om konst kommer hädanefter inte att yttras, reportaget om konstangelägenheter hålles neutralt, lönnmordsförskott mot konstverk eller konstnärlig kvävis i sin linda vare sig de utgår direkt från konkurrenter eller från dessa liege kumpaner inom tidsningsbrän. Massundertecknade manifest i ämnet blir undertryckta eller — vilket betyder ungefär detsamma — tryckta med petit utan mellanslag på avsidat plats under rubrik »Från allmänhetens».

Enahanda öde drabbar naturligtvis en

Harry Martinson: Resor utan mål.

N yligen ägnade tidskriften Spektrum ett helt nummer åt Harry Martinson. Det är ett av de många tecken på att hans konst funnit förstelse och erkännande. Han slog in genom diktsamlingen Nomad (1931), vilken väckte största uppmärksamhet genom sin egenartade skönhet och överraskande ursprunglighet. I en ny bok, *Resor utan mål*, har han i dessa dagar givit nya bilder ur det sjömans- och vandringens, som även inspirerat hans föregående verk.

Under ätta år seglade Harry Martinson över jordens alla hav och vandrade genom många länder. Ivar Lo-Johansson berättar, att Martinson besökt 16,267 städer i världen. Man tror det utan vidare, när man i den nya boken ser, huru Martinson förtroligt skildrar otaliga platser på den jord, som han överblirka om en helhet. Den livstegring, han själv erfår genom denna förtrogenhet med hela planeten, kommer honom att drömma om en tid, då människorna, »trötta på det staketinnehågnade jåkietis tomhet», skola övergå till ett rörligare liv, ett slags nomadliv, och därigenom få en »ny, fruktbar och frigjord inställning till hela sin jord». Liksom Ludvig Nordström tror han, att en dylik utveckling skall möjliggöras genom kommunikationsteknikens fulländning. Människan skulle bli rörlig.

sorts inlagor av samma karaktär men utan namnlängder och betydligt pretentiösare, till exempel protester, kritiker och dekret som utfärdas av Konstårnstaklubben. Just om sådana opinionsfabrikat handlar den citerade artikeln, vilken skarpt fastslår: »Det är över huvud taget en olycklig metod att trumma ihop folk, mobilisera organisationer och utfärdade generalorder i fråga om konst».

Sanningar som dessa bör man klippa ut och inramma så att man ständigt kan ha dem för ögonen, och till handa den dag då de behövs stäckas under näsan på någon tankspridd redaktion som räkat återfalla i ovettenshetens goda tro.

vandrande, »ansluten till hela sin stjärna». Fantasien är fascinerande nog för den, som är inläst inom sitt arbets vägar och gator. Den ger några ögonblick känsla av befrielse, av rörelse på en fritt svävande stjärna, en rymdkänsla och horisonflängtan. Den konstnärliga formen i *Resor utan mål* är i allmänhet av en friskhet och originalitet, som tjusar och betager. Ett och annat parit kan vara färglost och splittrat, men snart har diktaren åter materialet i sin hand och formar spänstiga, ofta fullständigit nya ord och melodier. Hans prosa kan i lyckliga ögonblick bli lika rytmiskt fast och uttrycksfull som hans vers. Hans förmåga att skapa språkliga effekter är enastående. Stundom drives detta till precisitet, och man måste njuta den långsamt, som när man med händerna följer en utsökt kontur.

Innehållet är en ständigt skiftande »rör-» serie av bilder från hav och land, hamnstäder, landsvägar, urskogar — från Brasilien och upp till Island, från Amsterdam och till Kongo. Seder och moral skifta, »man blir påverkad av tre eller fyra geografiska moral- och sedevadsvärldar. Liksom den frakten är god».

Bilderna av hav och landskap få ofta ett så intensivt liv, att de verka med symbolisk kraft. Jag minns t. ex. en skildring av dimma vid Newfoundland. På natten börjar en främmande ångsiren svara. Den kommer närmare, dimridåerna »splittas upp» av dessa tjust, och så plötsligt rusa fartygen förbi varandra. »Friktionen var oerhörd, målarfärgen förbrändes till en stinkande rök, en lit lossnande med ett skärande skrik — sen var det som om någon släppte oss loss ur ett elektriskt magnetgrip, fartygen rusade inifrån varandra —» Detta är en bild ur skeppens liv. Men det kunde vara en symbol av människornas — med snabba möten, hårda kontakter, livsfärliga skilsmässor.

Ett inslag av största värde äro de livfulla, sakrika skildringarna av sjöman-

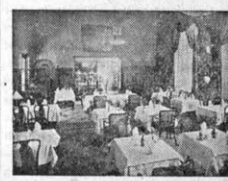

Harry Martinson.

nens arbete och levnadsförhållanden. Man ser mannen svetttrypane i 60 gr. värme i eldrummet, eller fryspane på däck, när stormen sjunger »kall och mäktigt som ett isländskt drapa». Yrket gör dem filosofiska, och ibland när kolen är bra, ångan hög och farten god, diskuteras livsfrågora »framför de höjtrycksbrusande pannorna i ett eldrum på havets».

Harry Martinsons nya bok förtjänar att bli läst. Utom en ställvis utsökt konstnärlig njutning ger den en vision i färg, doft, rörelse och ljud av hela planetens samtida liv.

Emy Ek.

Restaurang
Port Arthur
Blekingegatan 40
Telefon Söder 34784
Bra matställe

V I S T Å T I L L T J Ä N S T

ARMATUR och RADIO.
VAR?
skall man köpa bra och billig ARMATUR och RADIOAPPARATER. Armbroder från kr. 25 till högre priser. Fotoavdelning. DAHLGREN S E L E K T R I S K A Hornsgatan 49. Götgatan 82, j. d. 52

BABYUTSTYRSLAR
BABYS BOD
Grevturegatan 9, STOCKHOLM
Tel. Ö. 1860.
Specialaffär för Babyutstyr och Småbarnskläder.

BAGERI
Pröva våra härliga Grahamskorpor och vårt goda Kaffebröd, specialitet Saifransbröd, samt våra goda ettres skorpor.
Elsas Bageri
Döbelsgatan 15, Tel.: 15431.
Filiäl: Malmskillnadsgatan 41, Tel.: 153 05.

BOKBINDERI
ELLA WITT-NORDGREN S
BOKBINDERI
Hantverkargatan 44, 1 tr., Stockholm.
Kb. 8731.
Rekommenderas för Biblioteks- & Privatband. Lektioner meddelas. Begär prospekt.

Schönfeldts Efters
Bosättningsaffär
Inneh: Bo Burmeister
9 Lilla Nygatan (Språvgårdshyllplats: Kåkrinken) - Telefon N. 145 29
Rekommenderas sitt väl sorterade lager av GLAS, KERAMIK, PORSLIN och BOSÄTTNINGARTIKLAR

DAMFRISERING
f. d. Sundins Damfrisering
T. Sö. 332 99, Ebba Bloom, Götg. 18, 1 tr.
Permanent ond. Mue en pla. Kamm. av långt och kort hår. Brudskådet. Hårstrypning och Hårarbete. Sjöns. Matkonak och Elektrisk Hår- och Ansiktsbehandling. Manicure, Pedicure. Gångvarn formast och klippas.

KINESISKA MAGASINET
Äkta Kinesiskt Thé
från eget plantage. KINESISK SHANTUNG KINESISKA MAGASINET (Rylanders) Etabl. 1883. Jungfrug. 29, Stockholm.

KLÄDEMAGASIN
Klädesmagasinet ä Söder.
40 Götgatan (hörnet av Högborgsgatan) SKINNIMINATIONER i ett 40-tal moderna variationer. KAPPTYGER - KLÄDNINGSTYGER

KOP DE VÄNFORÅS ARBETEN
G Y N N A D E V Ä N F O R Å S F Ö R S Ä L J N I N G S C E N T R A L Beridarebansg. 23, B. Sthlm. Tel. 53 16.
Försäljning av vänförås arbeten: Väsnader, stötdäns varor av alla slag, klänningar, barnkläder, handskar, rockar och förkläden, lampor, lampskärmar, leksaker m. m. Beställningar emottas.

B. Svenssons Parfymeraffär (f. d. Hyllins.) Regeringsg. 11. N. 64 69

KOM IHÅG
Tidevarvets billighets- pränumeration!

Helsingrepprenumeranter för år 1933 erhålla tidningen gratis under november och december. Pris för helår Kr. 6.—. Till årets slut 75 öre. Postgiro 1544.

MUSIKLEKTIONER
Piano-
Orgel- och Sånglektioner givas åt nybörjare och något försikrigna. Examinerad lärarinnan. Upplandsg. 70. V. 392 49.

MOBELLPOLITYR
Lundahls Möbelloja Svensk vara
Är ett utmärkt renoveringsmedel för bonade, poletride och lackerade möbler, golv, korkmattor etc. Borttagar vattenfläckar på bonade möbler. Återställer dem i sitt nytonade skick. Efter användning av ojan är möbelen impregnerade. LUNDAHL S TEKN. FABRIK Möbelskåpet. Tel. Möbelskåpet 666. Nederlag: Köpmangst. 24, Stockholm. Tel. 122 99.

PARFYMAFFÄR
RIK SORTERING AV Parfymer, Tvålar, Kammar och Borstar hos **B. Svenssons Parfymeraffär** (f. d. Hyllins.) Regeringsg. 11. N. 64 69

SPRÅKSKOLA
Brettners Språkskola
Karlavägen 22, 1 tr. Tel. (1)114 45. Privatkurser i Latin, Tyska, Engelska, Svenska, Matematik. Mottagn. 11—12 l. m.

TANDEKNIKERKURSER
Tandteknikerkurs
Ged. utbildn. i guld- och kautschukarb. Mångårig erf. E. Landau, Valhallavägen 112, Stockholm. Tel. Nor 195 21.
TAPETSERARE o. DEKORÄTOR
ANTON PERSON
Mäster Samuelsgatan 40, I. T. N. 184 19.
FATOLJER - SOFFOR - OTTOMANER
Beställningar och renoveringar utföras till humana priser o. garanti för gott arbete.

SJUKHEM
Sjuk- och Konvalescenthem
STUREHEMMET
Stureparken 7. Tel. 182 79.
Wendela Heiman, Dipl. Röddokorsstyser.

SKÖLURSER
Individuell undervisning för klene barn. Föreklade skolkurser. Kursen lämpar sig för elever, som ha svårighet att följa med i större klasser. **Linda Öbergers Efttr., Skolkurser**
Grundade 1914. Tel. V. 394 72.

REKLAMKONSTSKOLA
Utbildning
för reklamens yrken samt **MODETECKNING** erhålles vid **REKLAMKONSTSKOLAN**
Telefon: O. 35 60. Sibylllegatan 3.

TENN
Linders Efttr. Specialaffär i svenskt TENN
SIBYLLEGATAN 29
TEXTILIER
Ateljé ASA-CARINA
Jäsköbergsgatan 9, 4 tr. (invid Biblioteksgatan) Tel. (1) 192 64
Svenska handvädda Dräkttyger. Moderna möbelyger.

TVÄTANSTÄLT
WIENER TVÄTANSTÄLT A.-B.
Ulvsunda. Tel. G 18. TVÄTT - MANGLING STRYKNING - GÄRDINER
Hämtning dagligen.
UR och OPTIK
Fryd Edert hem
med ett ur från urmakare **J. Wahlgren** URMÄKARE & OPTIK Hornsgatan 1 invid Södermalmsport.

